

ВСЕУКРВИДАВ — видавництво. У документах і виданнях зустрічаються ін. назви: Всевидав, Всеукрдержвидав. Питання про необхідність створення Всеукр. видавництва з монопол. правом розподілу паперу, видань і розповсюдження друков. продукції було поставлене 27 березня 1919 на міжвідом. нараді представників Укрцентрагу, Наркомвоєнсправи, Наркомпросу та ін. відомств в Україні. 5 травня 1919 постановою ВУЦВК «Про об'єднання всіх окремих радянських видавництв у Всеукраїнське видавництво» створ. Всеукрвидав (Всевидав) при ВУЦВК у Києві. У жовтні 1919 В. тимчасово припинив існування, поновив діяльність 20 грудня 1919 як відділ друку і пропаганди Всеукр. ревкому. 21 січня 1920 відділ перетворено на Всеукр. видавництво, яке розпочало формування видавн. мережі рад. типу. У положенні ВУЦВК від 18 серпня 1920 зазначено, що «Всеукраїнське державне видавництво є центральним відомством УСРР при ВУЦВК, що відає у загальнодержавному масштабі організацією всієї видавничої справи і розповсюдженням усіх видів друкованих творів». В. регулював видавн. діяльність наук., кооп., військ., літ. т-в і організацій, ви-

значав кількість видань та їх тиражі, планував навантаження друкарень, розподіляв папір. 1920 В. випустив українською мовою 148 назв книг і брошур агітац. змісту накладом 1 836 500 прим. (54 % від заг. тиражу), листівок — 1 738 500 (з них 47 % — українською мовою), плакатів — 372 тис. (23 % — українською мовою), присвяч. політ. і воєн. подіям, проблемам соц. будівництва в Україні, а також шкіл. підручники, дит. літературу, соц. белетристику, зокрема твори І. Франка, Лесі Українки, М. Коцюбинського. У видавництві працювали: В. Еллан-Блакитний (зав. підвідділу період. друку, голова колегії), П. Тичина (зав. укр. секції), Є. Григорук (започаткував серію «Універсальна бібліотека»), П. Филипович (співроб. наук. відділу філол. секції), О. Мурашко (зав. худож. відділу), Г. Нарбут (зав. худож. підвідділу), Д. Загул (зав. літ. підвідділу). 26 квітня 1921 В. підпорядк. Наркомпросу України. Директив. органами прийнято низку рішень, що посилювали парт. керівництво діяльністю В., закріплено за ним функції монопол. центру з розподілу паперу, нагляду за діяльністю полігр. підприємств, приват. видавництв, розподілу літ-ри тощо. В. став також центром книжк. торгівлі, йому були передані всі націоналізов. книжк. запаси. У січні 1922 при Всевидаві створ. орган з розповсюдження друков. продукції. 30 серпня 1922 Всевидав перетворено на Держ. видавництво УСРР універс. типу, створ. на засадах госпрозрахунку. Книги видавництва 1919–21 виходили у Харкові, Києві, Одесі, Катеринославі (нині Дніпропетровськ), Полтаві, Кременчуці (нині Полтав. обл.), Миколаєві, Таганрозі (РФ).

Рекомендована література

1. Рудь М. П. З історії політичної і соціально-економічної літератури // З історії книги на Україні. К., 1978;
2. Книга и книжное дело в Украинской ССР. К., 1985;
3. Рибалко О. Нововиявлені документи про діяльність П. Тичини у Всеукраїнському видавництві в 1919 р. // Архіви України. 1988. № 1.

М. О. Гринько

Бібліографічний опис:

Всеукраїдав / М. О. Гринько // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2006. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-30062>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).